

Omek

Chájé Szára 5786

2025. november 13.

Ima és hit: segítik vagy gátolják egymást?

Talán az egyik legszembetűnőbb jellemzője a zsidó vallási életnek: az ima.

Az imának persze minden vallásban van jelentősége. De az, hogy a zsidók napjában három, hosszú, kötött szövegű imát mondanak el, az európai-keresztény kultúra számára mindenképpen meglepő, de talán még sok muszlim számára is. Igaz, a muszlimok napjában ötször imádkoznak, az ő imáik azonban jellemzően összességében rövidebbek a zsidók mindennapi három imájánál.

A talmudi hagyomány szerint ezeket az imákat még az ősatyáink vezették be – Ábrahám, Izsák és Jákob. Éppen a mostani hetekben olvassuk a történeteiket – ezen a héten éppen Izsák imájának tórai utalása szerepel:

„És kiment Jichák a mezőre estefelé elmélkedni” (Berácho 26b, Mózes 1., 24:63 alapján)

Az imával kapcsolatban talán az egyik legalapvetőbb kérdés:

Ha Isten mindentudó, akkor miért kell imádkoznunk? Miért hisszük, hogy az imánk képes befolyásolni a valóságot? Hiszen úgymint mindig azt csinálja, ami a legjobb nekünk!

Ha alaposabban elgondolkodunk ezen a kérdésen, rájöhettünk, hogy egy mélyebb kérdés húzódik meg mögötte: az ima

V. évfolyam, 5. szám

IMPRESSZUM

Az *omek* szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Canva AI

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. *További részletek:*

<https://orti.hu/omek-tamogatok>

vajon nem mond ellent a hitnek?

Ugyanis abban hiszünk, hogy az Örökkévaló tökéletesen irányítja a világot. Ha pedig az imáink által ebbe „beleszólunk”, azzal valójában a világ irányításába szólunk bele – az irányítás tökéletességét kérdőjelezzük meg, tudatunkban mintegy gyengítjük az ebbe vetett hitet. Fordítva:

ha azt hisszük, hogy minden úgy tökéletes, ahogy van, hiszen „jó kezekben vagyunk”, akkor mi motivál minket az imára?

A valóság az, hogy az első kérdésekre viszonylag könnyen találhatunk meggyőző és egyszerű válaszokat – az utóbbi problémák azonban jóval súlyosabbak. A szellemi világ rendjének megkerülhetetlen szabályszerűségei, mellyel ha őszinték vagyunk, kénytelenek vagyunk szembenézni.

Hiszen világos: Isten ugyan mindentudó, de nekünk mégis kell imádkoznunk – nem azért, hogy Ő megtudja, hogy mi kell nekünk, hanem hogy mi magunk épüljünk az imádkozás által. Hiszen az ima során a Teremtővel építünk kapcsolatot, és ez számunkra fontos.

Az is elképzelhető, hogy az imáink igenis képesek befolyásolni a valóságot, mert a Teremtő dönthet úgy, hogy csak akkor ad meg nekünk bizonyos dolgokat, amiket nekünk szán, ha mi azt imáinkban kérjük.

Az azonban továbbra is probléma marad, hogy tökéletes hit mellett az ima aligha lehet valóságos. Az ideális ima *könyörgés, fohászokadás [táchánun]*. Forrása a mélyről jövő *akarát [rácon]*. Ha azonban tökéletes hittel hisszük, hogy minden úgy jó, ahogy van, akkor sem akarát, sem fohász nem képzelhető el.

Pedig Bölcsseink számos helyen hangsúlyozzák, hogy az imának őszintének és mélynek kell lennie:

„Amikor imádkozol, ne tedd imádat állandóvá, hanem irgalommá és fohásszá [táchánunim] a Te-

remtő előtt.” (Ávot 2:13)

„Aki az imáját állandóvá teszi, annak nem fohász [táchánunim] az imája.” (Beráchot 4:4)

Egyes tanítók úgy érvelnek, hogy mi nem tudhatjuk, hogy mi a jó nekünk. Lehetséges, hogy olyan dologra vágyunk, ami valójában csak jónak tűnik, de magasabb szempontból látszik, hogy valójában ártalmas nekünk. Ezért aztán **egyáltalán ne is kérjünk konkrét dolgot, amire vágyunk**, vagy ha mégis, akkor tegyünk hozzá feltételt: „legyen így, ha jónak látod”!

Ezzel is ugyanaz a probléma: az ima veszít a valódiságából. Az ima gyökere az, hogy az embernek szüksége van, hiányossága, és ezt csak a Teremtő képes pótolni. Amikor az ember ezt felismeri, és nemcsak intellektuális szinten érti meg, hanem a valóságban is megtapasztalja, akkor ezáltal közelebb kerül Őhozzá.

Az imának ezt a fontos alapelvét rögtön a Teremtés történetéből tanuljuk:

„Semmilyen mezei fa még nem volt a földön, és semmilyen mezei fű nem nőtt, mert nem hozott esőt az Örökkévaló Isten a földre, és nem volt ember, aki megművelje a földet.” (Mózes 1., 2:5)

„Ez azt tanítja, hogy a fűszálak megálltak a föld felszíne előtt [a növésben], **amíg nem jött az első ember, és imádkozott értük**. És esett az eső, és kinőttek a fűszálak. Hogy megtanítsa, hogy a Szent, Áldott Ő vágyik az igazak imájára.” (Chulin 60b)

Ebből látjuk, hogy már a világ első imájának a forrása is a szubjektív emberi hiány és szükség őszinte kifejezése volt.

Az első ember nem gondolkodott azon, hogy „talán nem is lesz nekem jó, ha kinő a fű”, sem azon, hogy „talán a Teremtő kérdés nélkül is tudja, hogy mire van szükségem, majd csak megoldódik valahogy a helyzetem” – hanem azt fogalmazta meg, ami a szívében volt, ami igazán és őszintén foglalkoztatta.

Azt látjuk mindebből, hogy az imánk, kérésünk szerves része az, hogy hiányosak vagyunk, vágyaink vannak. Ezek indítják be azt a „kapcsolatépítési folyamatot”, amelyek vég eredményben a Teremtőhöz való közeledésünket megerősítik.

Ezért ha választanunk kell – márpedig kell – hogy a hitünk vagy az imánk a fontosabb, akkor az utóbbi tűnik helyesnek. **Nem mondhatjuk azt, hogy „minden úgy jó, ahogy van”, „a Teremtő tudja, hogy mit tesz”, noha intellektuálisan értjük, hogy ez a valóság.**

Ugyanis az életben való részvételünk szükséges velejárója az is, hogy a saját emberi mi-voltunkat is szerepeltetjük ebben az isteni valóságban. Ezért teret kell engedjünk vágyainknak, kéréseinknek, saját megértésünknek, és ebből a pontból kell közelednünk az imához is.

Ezért amikor imádkozunk, kérjünk tiszta szívünkéből – persze nem azért, hogy tanácsokat adjunk a Teremtőnek, hanem azért, hogy kiöntsük a szívünket, és használjuk a lehetőséget, hogy kapcsolódhatunk Őhozzá.

HALACHA

Délutáni ima – naplemente után?

Ismét itt a téli időszak, amikor az éjszakák hosszúak. Az imádkozó ember egyik nagy kihívása ilyenkor az, hogy megtalálja a módját, hogy a délutáni *minchaimát* beépítse a napi rendjébe.

Talán nem véletlen, hogy Bölcsseink úgy tanítják, hogy a reggeli imát Ábrahám, a délutáni imát Izsák vezette be (*ld. Berácho*t 26b). Hiszen Ábrahám egyik fontos jellemzője volt az igyekezete, mellyel a Tóra őt számos esetben dicséri – így az ő imája a reggeli ima, amit már ébredés után, lehetőleg mihamarabb elkezdünk.

Hasonlóan Izsák nagy dicsérete a hősie önfeláldozása, amit az *Ákédá* [megkötözés] során tanúsított. Ezért az ő imája a délutáni ima, amihez szintén talán a legnagyobb önuralom szükséges. Ez az ima ugyanis – a másik kettővel ellentétben – megbontja a nap rendjét, megszakítja a lendületet, és az Örökkévalóhoz kapcsol, a világ ritmusából kiemelve.

Érdekes megfigyelni, hogy pontosan mikor történt az az ima, amivel a délutáni imát Izsák bevezette?

„*És kiment Jichák a mezőre estefelé [lifnot erev] elmélkedni*” (Mózes 1., 24:63)

Az *este* [erev] szó jelentése héberül kicsit eltér a magyar jelentéstől. Héberül ugyanis a *lajlá* [éjszaka] jelenti a teljes sötétséget, amit a Talmud a három csillag feljöveteléhez kapcsol. Ami ezt megelőzi, az az *erev*, vagyis a „keveredés” (szürkület) ideje – hiszen az *erev* szó eredeti jelentése éppen a keveredés.

Úgy látszik, hogy Izsák megvárta a délutáni imájával a naplementét. A nemzedékek során a legnagyobb rabbik közül akadtak olyanok, akik ebben követték a példáját. Feltehetőleg ezáltal is teljesíteni kívánták a talmudi tanítást:

„*Aki az imáját állandóvá teszi, annak nem fohász [táchánunim] az imája [...] [Ez arra vonatkozik,] aki nem imádkozik a nap 'pirosodásával' [dimdu-mé chámá]*” (*Berácho*t 29b)

Ebből azonban nem derül ki, hogy „a nap pirosodása” a reggeli vagy délutáni imára vonatkozik (esetleg mindkettőre). A gyakorlatban a reggeli imánál egyetértés van, hogy a legtökéletesebb az, ha éppen a napkeltehez igazítjuk az idejét (*ld. Sulchán Áruch* OC 89:1).

A délutáni imát illetően viszont már jelentősebb vitát találunk. Noha a *Sulchán Áruch* és a

Remo látszólag egyértelműen fogalmaz: a *Sulchán Áruch* szerint a *mincha* sötétedésig [lájla] mondható, amiről a Remo ugyanott megmagyarázza, hogy az a három csillag feljövetelét jelenti (OC 233:1).

A *Misna Berura* azonban ugyanott azt írja: „Tudd, hogy annak ellenére, hogy a *Sulchán Áruch* és a Remo úgy tűnik, hogy [...] megengedik a délutáni imát naplemente után mondani, mégis, sok rabbi ezzel vitatkozik...” (233:14)

Ez a vita éppen azért lehetséges, mert a Talmud maga nem nyilatkozik egyértelműen a minchaima utolsó lehetséges idejéről (ld. *Beráchos* 26a-b). Az világos, hogy az ima csak addig mondható, amíg a Szentélyben a megfelelő áldozatot be lehetett mutatni.

Nincs azonban egyetértés abban, hogy az áldozathoz tartozó kiegészítő szertartások (füstölőszer, boröntés), melyek később is be-

mutatásra kerülhetnek, vajon hozzáérhetőek-e az ima megengedett idejéhez (ld. *Peszachim* 59a, *Pné Jehosúa*, *Meromé Száde Beráchos* 27b).

A gyakorlatban a *Misna Berura* meglepő szigorítást fogalmaz meg ezzel kapcsolatban: helyesebb az imát egyedül mondanunk naplemente előtt mint tíz emberrel naplemente után. Ez olyankor válik fontossá, amikor éppen a tizediket várjuk, és a Nap már kezd lemenni.

Számos későbbi rabbi nem ért egyet ezzel a nézettel, és azt javasolják, hogy még azok is, akik – saját személyes hagyományuk alapján – szigorúan veszik, hogy az imát még naplemente előtt elmondják, ilyen esetben mégis csak várjanak a közösségre, legalább 10-15 percet a naplemente után (ld. *Sevet HáLévi* 9:48, *Soél uMésiv* 3:247, *Énájim láMispát Beráchos* 27b).

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 15:10 és 15:50 között.

Szombat kimenetele: 16:57.

Péntek este 17:30-tól tanulás, 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 8:30-tól tanulás, 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus.

A **péntek esti kiduson** *Zima András* történész, a Holokauszt Múzeum igazgatója fog nekünk mesélni a nemzetközi helyzetről és a friss habilitációjáról (melyhez ezúton is gratulálunk). Gyertek!

Most szombaton újhholdhirdetés! Jövő pénteken (*november 21-én*): **Kiszlév hónap újhholdja**.

A hónap jellege¹ a zsidó hagyományban: *alvás*.

Molád (újhhold pontos ideje): november 20-án csütörtök délután 13:38 + 30 másodperc (9 *chálákim*).

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb *szombat reggel* 9:08-ig.

Hétköznapi reggeli imák vasárnaptól péntekig minden nap 8:00-kor.

Hétköznapi délutáni online tanulások vasárnaptól csütörtökig mindennap 14:00-kor.

Csatlakozás: <https://t.me/betjehuda>.

Sábát sálom! Gut sábesz!

¹ A *Széfer Jecirá*, az egyik legkorábbi hagyományos kabbalisztikus szöveg, mely az 5. fejezetében a 12 hónapot az ember 12 képességének felelteti meg (beszéd, gondolat, járás, látás, hallás, cselekvés, együttlét, szaglás, alvás, izgatottság, ízlelés, nevetés).